

Brussel, 26 november 2024
(OR. en)

15610/24

SOC 834
EMPL 570
COH 68
ANTIDISCRIM 157

NOTA

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	de Raad
Betreft:	Ontwerpconclusies van de Raad over het verbeteren van de toegang tot ondersteunende diensten en diensten voor arbeidsvoorziening ter bevordering van de sociale inclusie van mensen die met armoede of sociale uitsluiting worden bedreigd, waaronder Roma, door territoriale ongelijkheden te verminderen - <i>Goedkeuring</i>

1. Het voorzitterschap heeft ontwerpconclusies van de Raad opgesteld over het “verbeteren van de toegang tot ondersteunende diensten en diensten voor arbeidsvoorziening ter bevordering van de sociale inclusie van mensen die met armoede of sociale uitsluiting worden bedreigd, waaronder Roma, door territoriale ongelijkheden te verminderen”.
2. Op 2 september, 4 oktober en 4 november 2024 zijn de conclusies door de Groep sociale vraagstukken besproken.
3. Er is een beginselakkoord bereikt over de ontwerptekst in de bijlage bij deze nota.
4. Op 22 november 2024 heeft het Comité van permanente vertegenwoordigers het akkoord over de tekst bevestigd.
5. De Raad Epsco wordt verzocht de bijgaande conclusies goed te keuren.

Ontwerpconclusies van de Raad
over het verbeteren van de toegang tot ondersteunende diensten en diensten voor
arbeidsvoorziening ter bevordering van de sociale inclusie van mensen die met armoede of
sociale uitsluiting worden bedreigd, waaronder Roma, door territoriale ongelijkheden te
verminderen

ZICH BEWUST VAN HET VOLGENDE:

1. Eerbiediging van de menselijke waardigheid, de vrijheid en de mensenrechten zijn fundamentele waarden van de Europese Unie. De EU zet zich in voor de uitbanning van ongelijkheden, de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting, de bestrijding van discriminatie en de versterking van de economische, sociale en territoriale samenhang.
2. In de Europese pijler van sociale rechten wordt onder meer benadrukt dat iedereen recht heeft op hoogwaardige en inclusieve voorzieningen voor onderwijs, opleiding en een leven lang leren (beginsel 1), op gelijke kansen (beginsel 3) en op actieve ondersteuning bij het vinden van werk (beginsel 4). Bovendien hebben kinderen recht op bescherming tegen armoede en op betaalbare en kwaliteitsvolle voor- en vroegschoolse educatie en zorg (beginsel 11). Deze laatste kunnen ook bijdragen tot de gelijkheid van vrouwen en mannen, die op alle gebieden moet worden gewaarborgd (beginsel 2). Iedereen die over onvoldoende middelen beschikt, heeft recht op adequate voorzieningen voor een minimuminkomen om in alle levensfasen een waardig leven te kunnen leiden, en op praktische toegang tot goederen en diensten die de zelfredzaamheid van mensen bevorderen (beginsel 14), en iedereen heeft recht op tijdige betaalbare preventieve en curatieve gezondheidszorg (beginsel 16). De pijler heeft ook betrekking op toegang tot sociale huisvesting of hulp bij huisvesting voor mensen die daar behoefte aan hebben (beginsel 19) en toegang tot essentiële diensten van goede kwaliteit (beginsel 20).

3. In de aanbeveling van de Raad inzake gelijkheid, inclusie en participatie van de Roma, die de Raad in 2021 heeft aangenomen, worden de lidstaten opgeroepen hun inspanningen te bundelen om sociale en economische uitsluiting en de onderliggende oorzaken daarvan daadwerkelijk te voorkomen en te bestrijden en daartoe een geïntegreerde aanpak te volgen. Naast het voorkomen en aanpakken van antiziganisme als horizontale prioriteit in het kader van de bestrijding van discriminatie en segregatie, heeft de Raad de lidstaten aanbevolen voor alle sectorale doelstellingen die onder de aanbeveling vallen, zoals onderwijs, werkgelegenheid, gezondheidszorg, huisvesting en essentiële diensten, te zorgen voor effectieve gelijke toegang zonder belemmeringen tot die diensten. De Raad beval de lidstaten ook aan de regionale en lokale overheden te stimuleren om hun lokale actie- of desegregatieplannen en hun strategische kaders te ontwikkelen of te actualiseren en te zorgen dat deze maatregelen, uitgangswaarden, benchmarks, meetbare doelstellingen en de toewijzing van middelen omvatten.
4. De Europese Commissie beveelt in haar richtsnoeren voor de planning en uitvoering van nationale strategische kaders voor de Roma aan te zorgen dat die kaders territoriaal gericht zijn op interventies om rekening te houden met de lokale omstandigheden en territoriale en sociale groepen combineren in de vorm van brede interventies (bv. om extreme armoede aan te pakken) en de digitale uitsluiting van Roma aan te pakken. De lidstaten worden aangemoedigd te zorgen dat dergelijke interventies Roma bereiken. De nodige indicatoren voor de monitoring, die een weerspiegeling zijn van de segregatie op het gebied van huisvesting, de geografische aspecten van de situatie van Roma en de toegang tot diensten en infrastructuur in verschillende gebieden, moeten nog verder worden uitgewerkt.
5. In zijn aanbeveling van 2021 tot instelling van een Europese kindergarantie beveelt de Raad de lidstaten aan te zorgen voor doeltreffende en in voorkomend geval gratis toegang voor kinderen in nood tot diensten die onder het toepassingsgebied ervan vallen. Daartoe wordt de lidstaten aanbevolen een geïntegreerde en multidisciplinaire aanpak te volgen om de territoriale dimensie van sociale uitsluiting aan te pakken, rekening houdend met de specifieke situatie van de betrokken kinderen in stedelijke, landelijke, afgelegen en achtergestelde gebieden.

6. In de aanbeveling van de Raad van 2023 over de ontwikkeling van voorwaarden voor een kader voor de sociale economie wordt gewezen op de bijdrage van de sociale economie aan de sociale inclusie van kansarme en ondervertegenwoordigde groepen. De lidstaten wordt aanbevolen partnerschapsinitiatieven op te zetten of te bevorderen waarbij entiteiten van de sociale economie worden betrokken bij het ontwerpen en uitvoeren van een actief arbeidsmarktbeleid en bij het ontwerpen en verlenen van mensgerichte sociale en zorgdiensten.
7. In zijn resolutie van 2022 benadrukte het Europees Parlement dat veel Roma in Europa nog steeds in armoede leven en in sociaal isolement verkeren, een probleem dat hand in hand gaat met territoriale segregatie en ongelijke toegang tot diensten. Er wordt op gewezen dat veel Roma woonachtig zijn in regio's die in sociaaleconomisch opzicht achtergesteld zijn en de Commissie en de lidstaten wordt verzocht onverwijld omvattende en doeltreffende maatregelen te nemen ter verbetering van de situatie van Roma die in nederzettingen wonen, met passende maatregelen en financiële middelen.
8. In het verslag van de groep op hoog niveau inzake de toekomst van de sociale bescherming en de verzorgingsstaat in de EU wordt het belang van een inclusieve en billijke verzorgingsstaat benadrukt en wordt onder meer vastgesteld dat digitalisering en technologische veranderingen zowel risico's als kansen met zich meebrengen, terwijl door lacunes in vaardigheden en IT-toegang de ongelijkheid dreigt toe te nemen. In het verslag wordt bovendien gesuggereerd dat technologische ontwikkelingen kansen bieden voor de organisatie en efficiëntie van sociale bescherming. Met het oog hierop beveelt de groep op hoog niveau onder meer aan dat de lidstaten de dienstverlening op lokaal niveau verbeteren en de mogelijkheden tot digitalisering optimaal benutten. Ook zou sociale inclusie en gelijke toegang tot openbaar vervoer deel moeten uitmaken van de stedelijke en landelijke planning en door de overheid moeten worden gesubsidieerd, met bijzondere aandacht voor achtergestelde gebieden.
9. De Europese Unie en haar lidstaten blijven zich inspannen om de economische, sociale en territoriale cohesie te versterken. Met haar cohesiebeleid wil de EU de verschillen in de ontwikkelingsniveaus van de verschillende regio's verkleinen, met bijzondere aandacht voor plattelandsgebieden, gebieden die een industriële overgang doormaken en regio's met ernstige en permanente natuurlijke of demografische belemmeringen. De EU steunt de verwezenlijking van overeengekomen doelstellingen ter bevordering van territoriale cohesie en sociaaleconomische ontwikkeling via financiering in het kader van het cohesiebeleid, met bijzondere aandacht voor minder ontwikkelde regio's.

10. Het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) is een belangrijk EU-financieringsinstrument om te investeren in werkgelegenheid, onderwijs, vaardigheden en sociale inclusie. Het ondersteunt onder meer de bevordering van de sociaal-economische integratie van gemarginaliseerde gemeenschappen zoals Roma en onderdanen van derde landen, waaronder migranten, en de sociale integratie van mensen die met armoede of sociale uitsluiting worden bedreigd, waaronder de meest behoeftigen en kinderen. Alle lidstaten zijn verplicht ten minste 25 % van hun middelen uit het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) toe te wijzen aan de bevordering van sociale inclusie en ten minste 3 % aan maatregelen ter ondersteuning van de meest behoeftigen, door materiële deprivatie aan te pakken met voedselhulp en/of materiële basishulp en door begeleidende maatregelen te treffen om hun sociale inclusie te ondersteunen, of door de sociale integratie te bevorderen van mensen die met armoede of sociale uitsluiting worden bedreigd. Lidstaten waar de kinderarmoede boven het EU-gemiddelde ligt, moeten ten minste 5 % van hun ESF+-middelen aan het aanpakken daarvan toewijzen.
11. In het negende cohesieverslag van de Commissie over economische, sociale en territoriale cohesie, dat in maart 2024 is gepubliceerd, worden de successen van het cohesiebeleid van de EU benadrukt, met name wat betreft de aanhoudende opwaartse convergentie in de EU, maar wordt er ook op gewezen dat territoriale verschillen nog steeds bestaan en van invloed zijn op de algemene economische en sociaal-economische ontwikkeling van Europa. Niet alle regio's profiteren van dezelfde groeidynamiek. Deze verschillen in economische trends uiteten zich deels in verschillen op de arbeidsmarkt en in het onderwijs, en ondanks de in de EU waargenomen convergentie blijven er uitdagingen bestaan, zoals subnationale ongelijkheden tussen grote grootstedelijke gebieden en andere regio's met een achterstand, waaronder regio's die in een "ontwikkelingsval" terechtkomen. In het verslag wordt er ook op gewezen dat mensen in stedelijke regio's betere toegang hebben tot onderwijs, opleiding en gezondheidszorg. De grootstedelijke regio's concentreren zich op menselijk kapitaal en zorgen voor een hoge kwaliteit van de dienstverlening, en daarom trekken zij uiteraard investeringen aan. Daar betalen ze soms echter ook een prijs voor: meer congestie, sociale uitdagingen en huisvestingskosten, die hun concurrentievermogen kunnen ondermijnen. In het algemeen kan territoriale polarisatie als gevolg van interne divergenties in de sociaal-economische ontwikkeling het concurrentievermogen van de lidstaten en de EU ondermijnen, en op lange termijn ook de duurzaamheid van de groei. Een meer polycentrisch ontwikkelingsmodel dat voortbouwt op kleine en middelgrote steden en de toegankelijkheid van openbare diensten in ver van grote stedelijke centra gelegen gebieden bevordert, zou deze territoriale onevenwichtigheden kunnen verkleinen.

12. In hetzelfde verslag wijst de Commissie er ook op dat het percentage mensen dat met armoede of sociale uitsluiting wordt bedreigd, tussen 2013 en 2019 is gedaald van 35 % tot 28 % in minder ontwikkelde regio's, maar met 19 % onveranderd is gebleven in de meer ontwikkelde regio's. Het percentage is in de EU tussen 2015 en 2019 gedaald en van 2019 tot 2022 ongewijzigd gebleven in steden, voorsteden en dunbevolkte gebieden. In de zeven jaar tot en met 2022 daalde dit percentage met gemiddeld 2,4 procentpunten tot 22 %. De daling was bijzonder groot in plattelandsgebieden (4,3 procentpunten, en in sommige lidstaten zelfs 7,4 procentpunten).
13. Als de demografische uitdagingen niet worden aangepakt, kunnen zij op lange termijn een belemmering voor het concurrentievermogen van de EU en een toenemende bedreiging voor de cohesie worden omdat het risico dat de verschillen tussen en binnen regio's groter worden, toeneemt. Deze uitdagingen zijn het meest acuut in afgelegen en plattelandsgebieden en - regio's, omdat uitdagingen van ontvolking, vergrijzing en een krimpende beroepsbevolking overwegend daar voorkomen. Een noodzakelijke en doeltreffende stap in de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting is dus de vermindering van territoriale ongelijkheden, onder meer door de toegang tot diensten op lokaal niveau te verbeteren, wat het concurrentievermogen van de EU ten goede kan komen.
14. In 2022 kon 7,6 %¹ van de mensen die in de Europese Unie met armoede of sociale uitsluiting werden bedreigd, zich geen internetverbinding veroorloven, ten opzichte van 2,4 % van de totale bevolking van de EU², met aanzienlijke verschillen tussen de lidstaten. In 2023 beschikte slechts 56 % van de mensen tussen 16 en 74 jaar in de EU over ten minste digitale basisvaardigheden³. Ook bestaat er een aanzienlijk verschil tussen stad en platteland. In plattelandsgebieden kan de toegang tot breedbandverbindingen en mobiele netwerken beperkt, van mindere kwaliteit of duurder zijn⁴. Ook hangt het niveau van formeel onderwijs samen met het niveau van digitale vaardigheden. De kloof tussen de digitale basisvaardigheden bij hoogopgeleide personen (80 %) en bij personen zonder of met een laag niveau formeel onderwijs (34 %) in de EU bedroeg 46 procentpunten⁵.

¹ In 2021 was dit 8,4 %.

² Europese Commissie, Verslag over toegang tot essentiële diensten in de EU, juni 2023.

³ Eurostat, Verklarende woordenlijst: indicator voor digitale vaardigheden, augustus 2023.

⁴ Europese Commissie, Verslag over toegang tot essentiële diensten in de EU, juni 2023.

⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Skills_for_the_digital_age

15. Uit de bevindingen van de Roma-enquête 2021 van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA) blijkt dat Roma in heel de EU worden geconfronteerd met hoge mate van armoede, marginalisering, discriminatie en sociale uitsluiting. Het percentage Roma dat deel uitmaakt van een huishouden waar armoede dreigt, verschilt van land tot land dat door de enquête wordt bestreken⁶. Maar liefst 80 % van de Roma wordt met armoede bedreigt. Dit percentage is tussen 2016 en 2021 niet veranderd. Het percentage Roma dat met armoede wordt bedreigt is het hoogst onder Roma die in grote steden wonen (dichtbevolkte gebieden, 87 %) en plattelandsgebieden (dunbevolkte gebieden, 83 %). In kleinere steden en voorsteden (gebieden met een gemiddelde dichtheid) bedraagt dit percentage 78 %. Uit de resultaten van de enquête blijkt dat Roma in stedelijke gebieden vaker minimaal een diploma van het hoger secundair onderwijs hebben dan Roma in plattelandsgebieden. Wat werkgelegenheid betreft, had slechts 43 % van de Roma tussen 20 en 64 jaar betaald werk in de acht onderzochte EU-landen⁷, ongeacht of zij in landelijke of stedelijke gebieden wonen.
16. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat 55 % van de Roma beschikt over een internetverbinding voor persoonlijk gebruik wanneer dat nodig is. Dit percentage is lager voor Roma in plattelandsgebieden (47 %) en hoger voor Roma in steden, kleinere steden en voorsteden (60 %). Het verschil is nog groter tussen Roma die wel of juist geen deel uitmaken van een huishouden waar armoede dreigt (respectievelijk 52 % en 71 %). Slechts 34 % van de Roma in plattelandsgebieden hebben een computer, in vergelijking met 43 % van de Roma in steden en 42 % van de Roma in kleinere steden en voorsteden.

⁶ Griekenland, Hongarije, Italië, Kroatië, Noord-Macedonië, Portugal, Roemenië, Servië, Spanje en Tsjechië.

⁷ Griekenland, Hongarije, Italië, Kroatië, Portugal, Roemenië, Spanje en Tsjechië.

17. In het advies van het Europees Comité van de Regio's (CvdR) wordt gewezen op de rol die lokale en regionale overheden spelen bij het waarborgen van gelijke toegang tot essentiële diensten. In het advies wordt de nadruk gelegd op de uitdagingen die zich voordoen bij de verlening van sociale diensten, met name in afgelegen en minder bediende gebieden, als gevolg van verschillen in infrastructuur, digitale toegang en de beschikbaarheid van geschoold personeel, als ook financiële beperkingen. Het CvdR pleit voor een alomvattende strategie voor regionale ontwikkeling waarin armoedebestrijding, sociale inclusie en bevordering van digitale geletterdheid en een leven lang leren worden geïntegreerd, en dringt aan op gerichte investeringen in achtergestelde gebieden. Voorts wijst het CvdR onder meer op geïntegreerde dienstverleningsmodellen, betere grensoverschrijdende samenwerking, het belang van de modernisering van de digitale infrastructuur en de openbaarvervoersdiensten. Naast dit advies zijn de effectbeoordelingen met territoriale aspecten, zoals die welke regelmatig door het CvdR worden uitgevoerd, belangrijk om potentiële asymmetrische effecten van afzonderlijke EU-maatregelen in de verschillende EU-gebieden te analyseren en te beperken.

BENADRUKKEND DAT:

18. Ondanks de lichte verbetering sinds 2019, werden in 2023 nog steeds ongeveer 95 miljoen Europeanen met armoede of sociale uitsluiting bedreigd. Om het kerndoel voor 2030⁸ en de nationale streefcijfers voor armoedebestrijding te bereiken moet er dus sneller vooruitgang worden geboekt en zullen vóór het einde van het decennium verdere inspanningen moeten worden geleverd. Hoewel de lidstaten bij het doeltreffend aanpakken van de behoeften van mensen die met armoede of sociale uitsluiting worden bedreigd, met inbegrip van Roma, geconfronteerd worden met verschillende uitdagingen, is het bevorderen van de sociale en territoriale cohesie en het verminderen van territoriale ongelijkheden een gemeenschappelijke inspanning die kan bijdragen aan de armoedebestrijdingsdoelstelling van de EU, het concurrentievermogen en duurzame en inclusieve groei.

⁸ Een van de drie EU-kerndoelen voor 2030 van het actieplan voor de Europese pijler van sociale rechten is een vermindering met ten minste 15 miljoen van het aantal mensen dat met armoede of sociale uitsluiting wordt bedreigd, waarvan ten minste 5 miljoen kinderen, ten opzichte van 2019.

19. In overeenstemming met de nationale omstandigheden, binnen de bredere context van hun respectieve beleid inzake sociale integratie en in overeenstemming met het strategisch EU-kader voor Roma, hebben de lidstaten nationale strategische kaders voor Roma opgesteld om Roma in de EU te ondersteunen op zeven belangrijke aandachtspunten: gelijkheid, inclusie, participatie, onderwijs, werkgelegenheid, gezondheid en huisvesting. Hoewel het doel volledige gelijkheid is, waaronder het bestrijden en voorkomen van antiziganisme en discriminatie, heeft de Commissie minimale streefcijfers voor 2030 voorgesteld, die vereisen dat de lidstaten adequaat beleid voeren. Voor de uitvoering en monitoring van deze kaders moeten verdere inspanningen worden geleverd, in nauwe samenwerking met alle belanghebbenden.
20. Territoriale en sociale ongelijkheden, met inbegrip van de omstandigheden en territoriale locatie van mensen die met armoede of sociale uitsluiting worden bedreigd, met inbegrip van Roma, verschillen aanzienlijk van lidstaat tot lidstaat. In de aanpak die de Europese Unie hanteert voor territoriale ontwikkeling wordt steeds meer nadruk gelegd op instrumenten die gebaseerd zijn op strategische territoriale planning en verschillende territoriale kenmerken, alsook op het belang van lokale innovaties. Ook wordt de totstandbrenging van partnerschappen een steeds belangrijker aspect van deze aanpak. Wat praktijken op het gebied van regionale ontwikkeling en de doeltreffende toepassing ervan in de lidstaten betreft, zijn er nog veel onbenutte kansen.

21. Hoewel de Europese Unie en haar lidstaten zich voortdurend inspannen om de economische, sociale en territoriale cohesie te bevorderen, kunnen niet alleen tussen lidstaten of regio's verschillende uitdagingen en gebreken in convergentie worden waargenomen, maar ook op subregionaal niveau. Bepaalde delen van gemeenten (met name in grotere steden), en soms zelfs hele gemeenten (zoals kleinere dorpen) kunnen veranderen in gebieden met een groot aandeel mensen dat met armoede of sociale uitsluiting wordt bedreigd. In deze achtergestelde gebieden is er vaak sprake van complexe uitdagingen zoals sociaal-economische nadelen en veranderingen die kunnen leiden tot een hoge werkloosheid. De kenmerkende uitdagingen zijn, naast een gebrek aan essentiële diensten⁹, beschikbare hoogwaardige ondersteunende diensten¹⁰ en diensten voor arbeidsvoorziening die een rol spelen bij sociale inclusie en bijdragen tot sociale cohesie. In achtergestelde gebieden wonen vaak personen die worden geconfronteerd met armoede en meervoudige vormen van uitsluiting, segregatie en discriminatie, en vaak tot minderheden behoren, zoals Roma, of een migratieachtergrond hebben.
22. Voor een gelijke en doeltreffende toegang tot hoogwaardige ondersteunende diensten en diensten voor arbeidsvoorziening zijn de volledige en actieve deelname en inclusie van mensen die met armoede of sociale uitsluiting worden bedreigd, met inbegrip van Roma, en maatregelen ter bestrijding van discriminatie, segregatie en antiziganisme van essentieel belang.

⁹ Overeenkomstig beginsel 20 van de Europese pijler van sociale rechten worden de volgende diensten gezien als essentieel: water, sanitaire voorzieningen, energie, vervoer, financiële diensten en digitale communicatie.

¹⁰ Overeenkomstig de aanbeveling van de Raad van 30 januari 2023 over een toereikend minimum-inkomen met het oog op actieve inclusie, worden onder “ondersteunende diensten” diensten verstaan om aan de specifieke behoeften van personen met onvoldoende middelen te voldoen, zodat ze zich in de samenleving en, in voorkomend geval, op de arbeidsmarkt kunnen integreren, met inbegrip van diensten ter bevordering van de sociale inclusie, bijvoorbeeld maatschappelijk werk, counseling, coaching, mentoring, psychologische ondersteuning, rehabilitatiediensten en andere algemene ondersteunende diensten, met inbegrip van voor- en vroegschoolse educatie en opvang, gezondheidszorg, langdurige zorg, onderwijs en opleiding en huisvesting [alinea 2, punt f)].

23. Universele maatregelen die worden aangevuld met gerichte maatregelen moeten zorgen voor actieve inclusie. Inclusieve sociale en infrastructurele netwerken en netwerken voor diensten op lokaal en regionaal niveau waartoe iedereen effectieve en gelijke toegang heeft, kunnen de sociale cohesie en inclusieve groei bevorderen. Bovendien is beschikbaar en betaalbaar vervoer van essentieel belang voor de toegang tot ondersteunende diensten en diensten voor arbeidsvoorziening. Een efficiënter gebruik van middelen op regionaal niveau, sterkere netwerken op lokaal niveau, counseling en andere vormen van ondersteuning zijn ook belangrijke factoren voor het waarborgen van de duurzaamheid van ontwikkelingen, de integratie ervan op subregionaal en gemeenschapsniveau en de integratie van sociale inclusie in regionale ontwikkelingen. Deze maatregelen moeten een gendermainstreamingsperspectief omvatten.
24. De digitale transitie is versneld in de context van globalisering en technologische vooruitgang. Naast de uitdagingen waarmee digitalisering gepaard gaat, kan digitalisering aanzienlijke sociale en economische voordelen opleveren en mogelijkheden bieden om de beschikbaarheid van hoogwaardige, toegankelijke en betaalbare ondersteunende diensten en diensten voor arbeidsvoorziening te verbeteren. Het snelle tempo van de digitale transitie kan echter leiden tot digitale uitsluiting, waarbij personen, huishoudens, ondernemingen en geografische gebieden verschillende mate van toegang hebben tot informatie- en communicatietechnologieën, waaronder tot het internet. Met het oog op sociale inclusie is het van essentieel belang dat maatregelen worden genomen om digitale uitsluiting aan te pakken en mensen in nood te ondersteunen, rekening houdend met hun digitale en taalvaardigheden. Daarnaast is het van belang om ervoor te blijven zorgen dat niet-digitale diensten worden aangeboden om tegemoet te komen aan de behoeften van personen die belemmeringen ondervinden bij het gebruik van onlinediensten. Ook is het belangrijk om in te zien dat digitaliseringsmaatregelen het moeilijker kunnen maken voor mensen in nood om toegang te krijgen tot de diensten die zij nodig hebben.
25. Deze conclusies zijn gebaseerd op eerdere besprekingen en politieke intentieverklaringen van de Raad van de Europese Unie, de Europese Commissie, het Europees Parlement en de betrokken actoren op dit gebied, met inbegrip van de in de bijlage vermelde documenten.

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE

26. Neemt nota van het verslag van de Europese Commissie over de uitvoering van de aanbeveling van de Raad inzake gelijkheid, inclusie en participatie van de Roma, waarin wordt gewezen op de noodzaak om meer inspanningen te leveren voor de uitvoering van de aanbeveling, rekening houdend met de bevindingen van de Commissie en deze conclusies.

VERZOEKT DE LIDSTATEN OM, in overeenstemming met hun nationale bevoegdheden en omstandigheden

27. De samenhang, doeltreffendheid en integratie van hun regionale ontwikkelingsstrategieën en hun lokaal en micro-regionaal beleid inzake sociale inclusie te bevorderen, waarbij bijzondere aandacht moet uitgaan naar mensen die met armoede of sociale uitsluiting worden bedreigd, met inbegrip van Roma, teneinde gelijke toegang tot hoogwaardige ondersteunende diensten en diensten voor arbeidsvoorziening te waarborgen, ongeacht waar zij wonen, door:
- a) de voorbereiding en uitvoering van plaatsgebonden strategieën of actieplannen, met inbegrip van, in voorkomend geval, territoriale desegregatiemaatregelen te ondersteunen, en de nodige capaciteiten en deskundigheid voor de ontwikkeling van die strategieën of plannen te behouden of te verwerven, bijvoorbeeld door richtsnoeren uit te vaardigen;
 - b) te zorgen voor adequaat of sterker bestuur op verschillende niveaus en beproefde raadplegings- en participatiemechanismen, zodat degenen die op verschillende bestuursniveaus in alle betrokken sectoren werkzaam zijn, kunnen meewerken aan de planning, uitvoering en evaluatie van beleidsmaatregelen, en hun ingrepen kunnen coördineren en wederzijds kunnen versterken en, op basis van hoogwaardige, tijdige en betrouwbare gegevens die zijn uitgesplitst naar geslacht en leeftijd, kunnen aanpassen aan de lokale of micro-regionale behoeften van mensen die met armoede of sociale uitsluiting worden bedreigd, met inbegrip van Roma. Belanghebbenden zoals het maatschappelijk middenveld, vertegenwoordigers van mensen die met armoede of sociale uitsluiting worden bedreigd, met inbegrip van Roma, organisaties en deskundigen die zich inzetten voor sociale inclusie, entiteiten van de sociale economie en de sociale partners, in overeenstemming met hun rol en autonomie, moeten worden betrokken bij de raadplegingsmechanismen;

- c) de territoriale samenwerking tussen lokale overheden, gemeenten en territoriale entiteiten (ook, in voorkomend geval, in grensoverschrijdende en transnationale contexten) te ondersteunen, zodat de problemen bij de toegang tot hoogwaardige ondersteunende diensten en diensten voor arbeidsvoorziening kunnen worden aangepakt door een efficiënter gebruik van de beschikbare middelen;
- d) de identificatie en inventarisatie te verbeteren van achtergestelde of residentieel gesegregeerde gebieden (gemeenten en/of delen van gemeenten) waar een groot deel van de bevolking in armoede leeft of met sociale uitsluiting kampt. Dit kan bijvoorbeeld worden gedaan op basis van een passende mix van sociale en economische indicatoren die zijn uitgesplitst naar geslacht en leeftijd (bijvoorbeeld arbeidsparticipatie, inkomensniveau, materiële deprivatie, onderwijs, opleiding en vaardigheden, gezondheidszorg, huisvesting, vervoer of, in voorkomend geval, indicatoren voor personen met een migratieachtergrond enz.);
- e) de kennis en expertise van het betrokken personeel van dienstverleners te verbeteren door kennis te verspreiden en opleidingen aan te bieden op het gebied van gelijke behandeling en bestrijding van discriminatie.
- f) door middel van bestaande EU- en nationale fondsen geïntegreerde lokale/micro-regionale ontwikkelingen te ondersteunen die een antwoord bieden op complexe uitdagingen in achtergestelde of residentieel gesegregeerde gebieden.
- g) aandacht te besteden aan de verschillende kenmerken van plattelands- en stedelijke gebieden en nog doeltreffender gebruik te maken van de mogelijkheden die de bestaande instrumenten bieden, zoals vanuit de gemeenschap geleide planning of sociale planning, waaronder ontwikkelingen die gericht zijn op de sociale insluiting van mensen die met armoede of sociale uitsluiting worden bedreigd, met inbegrip van Roma.
- h) optimaal gebruik te maken van alle beschikbare financiering en tegelijkertijd te zorgen voor complementariteit en geïntegreerde benaderingen, alsook voor de duurzaamheid van de resultaten op de lange termijn.
- i) het effect van de ontwikkelingen en van de voor sociale insluiting gebruikte middelen regelmatig te monitoren en te evalueren.

28. Aandacht te besteden aan de territoriale aspecten van het verbeteren van de toegang tot hoogwaardige ondersteunende diensten en diensten voor arbeidsvoorziening, en aan het aanpakken van territoriale ongelijkheden die sociale insluiting belemmeren. Dit kunnen de lidstaten bijvoorbeeld doen door:
- a) geïntegreerde maatregelen te ondersteunen die ontwikkelingen op het gebied van werkgelegenheid, sociale insluiting, huisvesting, de gezondheidszorg, langdurige zorg, kinderopvang, onderwijs en opleiding combineren om tegemoet te komen aan de behoeften van mensen die met armoede of sociale uitsluiting worden bedreigd, met inbegrip van Roma en met name de jongeren in deze groep, alsook vrouwen en, in voorkomend geval, personen met een migratieachtergrond;
 - b) gebruik te maken van digitale technologie, waaronder elektronische overheidsdiensten, om gelijke toegang te verbeteren. Teneinde tegemoet te komen aan de behoeften van personen die worden geconfronteerd met belemmeringen voor het gebruik van onlinediensten, te blijven zorgen voor een adequate levering van niet-digitale diensten en openbaar vervoer;
 - c) de toegang tot digitale technologieën te ondersteunen voor mensen die met armoede of sociale uitsluiting worden bedreigd, met inbegrip van Roma, door infrastructuur te ontwikkelen om de internetverbindingen te verbeteren en door concrete maatregelen te nemen om de digitale vaardigheden te verbeteren, waardoor er minder vaak sprake zal zijn van digitale uitsluiting;
 - d) gebruik te maken van de mogelijkheden van digitale technologie om de nadelen in verband met vaardigheden te verminderen, met name in perifere en afgelegen gebieden, en
 - e) de niet-publieke sector te betrekken bij het ontwerp en de verlening van diensten ter bevordering van sociale insluiting.

VERZOEKT DE LIDSTATEN EN DE EUROPESE COMMISSIE OM BINNEN HET KADER VAN HUN RESPECTIEVE BEVOEGDHEDEN

29. Ervoor te zorgen dat gemeenschapsgerichte en plaatsgebonden beleidsmaatregelen de regionale ontwikkeling bevorderen en tegelijkertijd interne ongelijkheden, met inbegrip van ruimtelijke segregatie en uitsluiting, verminderen en de toegang tot de betrokken diensten ondersteunen. Het versterken van de samenwerking tussen de betrokken beleidsterreinen en tussen alle bestuursniveaus, het waarborgen van gendermainstreaming en het in aanmerking nemen van de specifieke behoeften van mensen die in hetzelfde achterstandsgebied wonen (zoals de behoeften van kinderen of personen met een handicap) zijn ook belangrijke factoren om ervoor te zorgen dat de aspecten van sociale insluiting goed worden weerspiegeld en geïntegreerd in regionale, plattelands- en stedelijke ontwikkeling.
30. Te streven naar een territoriale aanpak en de doeltreffendheid van ontwikkelingen vanuit territoriaal perspectief te beoordelen in nationale en EU-verslagen over en evaluaties van de uitvoering van nationale strategische kaders, onder meer ter verbetering van de situatie van mensen die met armoede of sociale uitsluiting worden bedreigd, met inbegrip van Roma, en hun toegang tot diensten.

VERZOEKT DE EUROPESE COMMISSIE OM

31. In aanmerking te nemen dat het belangrijk is om de territoriale ongelijkheden te verminderen in het nieuwe actieplan voor de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten en in de komende EU-strategie tegen armoede.
32. Te overwegen het facultatieve Europese kwaliteitskader voor sociale diensten samen met het Comité voor sociale bescherming te herzien en in dit verband na te denken over het potentieel van sociale diensten voor het verminderen van territoriale ongelijkheden en het gebruik van digitalisering om de toegang tot hoogwaardige ondersteunende diensten en diensten voor arbeidsvoorziening te verbeteren.

VERZOEKT HET COMITÉ VOOR SOCIALE BESCHERMING EN HET COMITÉ VOOR DE WERKGELEGENHEID OM BINNEN HET KADER VAN HUN RESPECTIEVE BEVOEGDHEDEN

33. Na te gaan of het haalbaar en van toegevoegde waarde is om de betrokken sociale indicatoren van de EU te verbeteren, ter ondersteuning van de inspanningen van de lidstaten bij het in kaart brengen van achtergestelde gebieden, om de toegang tot hoogwaardige ondersteunende diensten en diensten voor arbeidsvoorziening te ondersteunen en om ontwikkelingen te monitoren die gericht zijn op achtergestelde gebieden, rekening houdend met bestaande indicatoren en naar geslacht en leeftijd uitgesplitste gegevens.
34. In samenwerking met de Commissie de vrijwillige uitwisseling van kennis en beste praktijken tussen de lidstaten op gang te brengen en aan te moedigen met betrekking tot het in kaart brengen, meten en beheren van territoriale ongelijkheden, onder meer door middel van lokale en plaatsgebonden strategieën en actieplannen op basis van hoogwaardige gegevens en bewijsmateriaal, teneinde de lidstaten te ondersteunen bij hun nationale analytische inspanningen.

Referenties

EU interinstitutioneel

- Europese pijler van sociale rechten
<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1226&langId=nl>

EU-wetgeving

- Richtlijn 2000/43/EG van de Raad van 29 juni 2000 houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming (PB L 180 van 19.7.2000, blz. 22)
- Verordening (EU) 2021/1057 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 tot oprichting van het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1296/2013 (PB L 231 van 30.6.2021, blz. 21)

Raad van de Europese Unie

- Aanbeveling van de Raad van 12 maart 2021 inzake de gelijkheid, inclusie en participatie van de Roma (PB C 93 van 19.3.2021, blz. 1)
- Aanbeveling (EU) 2021/1004 van de Raad van 14 juni 2021 tot instelling van een Europese kindergarantie (PB L 223 van 22.6.2021, blz. 14)
- Aanbeveling van de Raad van 30 januari 2023 over een toereikend minimuminkomen met het oog op actieve inclusie (PB C 41 van 3.2.2023, blz. 1)
- Aanbeveling van de Raad van 27 november 2023 over de ontwikkeling van voorwaarden voor een kader voor de sociale economie (PB C, C/2023/1344)
- Conclusies van de Raad over maatregelen om gelijke toegang voor Roma tot adequate en gedesegregeerde huisvesting te waarborgen, en om gesegregeerde nederzettingen aan te pakken (doc. 13517/23)

Europees Parlement

- Resolutie van het Europees Parlement van 5 oktober 2022 over de situatie van Roma die in nederzettingen in de EU wonen (2022/2662(RSP))

Europese Commissie

- Richtsnoeren van de Europese Commissie voor de planning en uitvoering van de nationale strategische kaders voor de Roma (COM(2020) 620 final)
- Negende verslag inzake economische, sociale en territoriale cohesie
https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/cohesion-report_en
- Toegang tot essentiële diensten: belangrijkste uitdagingen voor de kwetsbaarste personen – verslag
https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&furtherNews=yes&newsId=10595&pk_source=newsletter&pk_medium=email&pk_campaign=eusocial_newsletter
- Territoriale Agenda 2030 – Een toekomst voor alle plaatsen
https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/brochures/2021/territorial-agenda-2030-a-future-for-all-places
- Mededeling van de Commissie “Het benutten van talent in Europa’s regio’s” (doc. 5252/23 + ADD 1)

Comité van de Regio’s

- Advies over de aanpak van territoriale ongelijkheden door de toegang tot sociale diensten te verbeteren
- Territoriale effectbeoordeling (TEB)
<https://cor.europa.eu/nl/our-work/Pages/Territorial-Impact-Assessment.aspx>

Bureau voor de grondrechten

- Roma-enquête 2021
<https://fra.europa.eu/nl/themes/roma>
- Gelijkheid in de EU 20 jaar na de eerste uitvoering van de gelijkheidsrichtlijnen
<https://fra.europa.eu/nl/publication/2021/fra-opinion-eu-equality-20-years>
- Verslag over de grondrechten 2024
<https://fra.europa.eu/nl/publication/2024/verslag-over-de-grondrechten-2024-fra-adviezen>

Overig

- Verslag van de groep op hoog niveau inzake de toekomst van de sociale bescherming en de verzorgingsstaat in de EU

https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=88&eventsId=2057&furtherEvents=yes&pk_source=newsletter&pk_medium=email&pk_campaign=eusocial_newsletter
